

SPROG REKORD

Sprogpakken

Risikofaktorer

Sprogpakken - praksis der gør en forskel

SPROG REKORD

Risikofaktorer

- Dagtilbudslovens § 11: kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der gennemføres en sprogvurdering af børn i alderen omkring 3 år, som er optaget i et dagtilbud, hvis der er sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering. §
- Stk. 2. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der gennemføres en sprogvurdering af alle børn i alderen omkring 3 år, der ikke er optaget i et dagtilbud. Kommunalbestyrelsen har endvidere ansvaret for, at forældre i forbindelse med sprogvurderingen gøres opmærksomme på muligheden for, at deres barn kan blive optaget i dagtilbud.

Sprogpakken - praksis der gør en forskel

SPROG REKORD

Dagtilbudslovens § 11, fortsat

- Stk. 3. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der gives sprogstimulering til børn, som på baggrund af en sprogvurdering efter stk. 1 og 2 vurderes at have behov for sprogstøttende aktiviteter. Omfanget af sprogstimuleringen skal på baggrund af sprogvurderingen efter stk. 1 og 2 fastsættes ud fra det enkelte barns behov for sprogstimulering, jf. dog stk. 4 og 5. Tosprogede børn, som på baggrund af en sprogvurdering efter stk. 2 vurderes at have behov for opfølgning, skal modtage sprogstimulering af en varighed på 15 timer ugentligt. §
- Stk. 6. Sprogvurdering efter stk. 1 og 2 og sprogstimulering efter stk. 3 – 5 varetages af personer, der har særlige kvalifikationer til at varetage opgaven.

Sprogpakken - praksis der gør en forskel

SPROG LEVNING

Hvilke børn skal vi være særligt opmærksomme på?

- Hvad er "sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering"?
- Hvordan kan pædagoger finde de børn, der har behov for ekstra hjælp, og som det derfor vil være godt at sprogvurdere?
- Hvad siger forskningen om risikofaktorer?

BERGESTRØMME **Sprogpraksis** - praksis der gør en forskel

SPROG LEVNING

Hvad siger forskningen?

- Forskningsreviewet henviser til tidligere forskning, der peger på: køn, tvillingefødsel, lav fødselsvægt, nummer i søskenderækkefølgen, tosproget baggrund, socioøkonomisk baggrund, sprogvanskeligheder i familien, moderens sundhedsproblemer (psykisk/fysisk), moderens ordforrådsniveau, uddannelse og alder ved barnets fødsel.
- I forskningsreviewet er valgt at fokusere på seks risikofaktorer, der potentielt kan anvendes af pædagoger:
  1. Tidligere identificeret sprogforsinkelse
  2. Køn
  3. Sprogvanskeligheder i familien
  4. Sociale/adfærdsmæssige faktorer
  5. Socioøkonomisk status
  6. Tosproget baggrund

BERGESTRØMME **Sprogpraksis** - praksis der gør en forskel

SPROG LEVNING

Fremgangsmåde i undersøgelse af risikofaktorer

- Sammenfatning af resultater fra to store reviews udarbejdet på vegne af den amerikanske *Preventive Services Task Force* og *National Health Service (England)*, som tilsammen beskriver den forskning, der er gennemført fra 70'erne til 2006.
- Sammenfatningen er suppleret med undersøgelser, der er identificeret af CfB og offentliggjort mellem 2007 og 2010.
- I undersøgelsen er en detaljeret beskrivelse af udvælgelseskriterier, anvendte statistiske metoder mv.

BERGESTRØMME **Sprogpraksis** - praksis der gør en forskel

SPROG LEVNING

Typen af undersøgelser der indgår

- Flere undersøgelser i kortlægningen er baseret på prospektive kohortedesign: en bestemt gruppe (børn) følges over tid, fx en årrække.
- Andre undersøgelser i kortlægningen er case-kontrol studier: tager udgangspunkt i en gruppe børn, som har sproglige problemer, for at undersøge hvilke faktorer i de børns fortid, der adskiller dem for børn uden sproglige problemer.

BERGSTEDTILLEN **Sprogakademiet** - praksis der gør en forskel

---

SPROG LEVNING

Tidligere identificeret sprogforsinkelse

- Undersøgelserne viser samlet, at der er en sammenhæng mellem tidligere og senere sproglige kompetencer – børn med sproglige forsinkelser har en øget risiko for at få sproglige problemer senere i dagtilbud og/eller skolen.
- Sammenhængen er størst for børn med både receptive og produktive sproglige forsinkelser.
- Men anvendelsen af denne viden forudsætter, at forsinkelsen er identificeret ved en pålidelig test, hvilket oftest ikke vil være tilfældet.
- Skulle dette kriterium være anvendeligt, ville det kræve at alle børn i fx 3-årsalderen testes.

BERGSTEDTILLEN **Sprogakademiet** - praksis der gør en forskel

---

SPROG LEVNING

Køn

- I kortlægningen undersøges ud fra to perspektiver:
  - *Sammenhænge mellem sprog og køn. Her viser kortlægningen en svag tendens i pigernes favør.*
  - *Er drenge mere tilbøjelige til at have sproglige forsinkelser/sproglige problemer end piger? Resultat: drenge er lidt mere tilbøjelige til at have forsinkelser/problemer end piger.*
- Forskelle mellem drenge og piger er små.
- Men nogle undersøgelser tyder på, at drenge har større sandsynlighed for at blive identificeret med sprogproblemer end piger. Det betyder, at drenge enten bliver overidentificeret og/eller piger bliver underidentificeret.
- Undersøgelserne støtter således ikke, at man fokuserer mere på drenge end på piger, men at man skal være opmærksom på både drenge og piger med formodede sprogproblemer.

BERGSTEDTILLEN **Sprogakademiet** - praksis der gør en forskel

---

SPROG LEVNING

Sprogvanskeligheder i familien

- **Konklusion:**
  - Overordnet set er der evidens for en sammenhæng mellem familær disposition for sprogproblemer (dvs. sprogvanskeligheder i familien) og de samme eller lignende problemer hos børnene.
  - Dog er det lige så vigtigt ikke at forlade sig på familiære dispositioner som eneste indikator for, hvilke børn der formodes at have behov for sproglig stimulering og derfor skal sprogvurderes.
  - Dette skyldes, at sammenhængen er forholdsvis lille!

BERGSTEDSLEJLØS **Sprogpraksis** - praksis der gør en forskel

---

SPROG LEVNING

Sociale og adfærdsmæssige faktorer

- Er der sammenhænge mellem sociale/adfærdsmæssige problemer og barnets sproglige udvikling?
- Adfærdsmæssige problemer defineres typisk som enten internaliseret adfærd (angst, indadvendthed) eller eksternaliseret adfærd (aggressiv og asocial adfærd).
- Børn med både produktive og receptive sprogproblemer kan være mest tilbøjelige til også at have adfærdsmæssige problemer – men sammenhængen er ret lille.
- Konklusion: kortlægningen understøtter ikke brugen af sociale/adfærdsmæssige problemer som indikator for hvilke børn der skal sprogvurderes. Mens nogle børn med sproglige forsinkelser/sproglige problemer kan have sociale og adfærdsmæssige problemer, står det klart, at ikke alle børn med sociale og adfærdsmæssige problemer har sproglige forsinkelser/sproglige problemer.

BERGSTEDSLEJLØS **Sprogpraksis** - praksis der gør en forskel

---

SPROG LEVNING

Socioøkonomisk status

- Socioøkonomisk status defineres enten som økonomiske ressourcer (SES) eller moderens uddannelsesniveau.
  - Sammenhænge mellem sprog og SES ser ud til at være begrænset eller ikke til stede. Men næsten alle undersøgelserne er gennemført med børn i alderen 2 – 4 år. Der kan derfor ikke generaliseres til større børn.
  - Kortlægningen viser en lille sammenhæng mellem moderens uddannelsesniveau og barnets sproglige udvikling.
  - Anvendelsen af SES som indikator kan resultere i massiv overidentifikation – ligesom børn fra middel til høj SES jo også kan have sproglige problemer.
  - En god idé alligevel at rette opmærksomheden mod børn, hvis forældre har dårlige økonomiske vilkår og lavt uddannelsesniveau.

BERGSTEDSLEJLØS **Sprogpraksis** - praksis der gør en forskel

---

SPROG LEVNING

Tosproget baggrund

- Alle de gennemgåede undersøgelser viser, at børn fra tosprogede hjem scorer lavere på sprogtest end børn fra etsprogede hjem.
- Men der er mange forbehold. Fx viser PISA undersøgelserne, at der i nogle vestlige lande (fx USA, Australien, Canada) næsten ingen forskel er på børn fra et- og tosprogede hjem.
- En forsigtig konklusion kan være, at små børn med tosproget baggrund sandsynligvis har sproglige færdigheder på majoritetssproget som er ringere end etsprogede børn i de tidlige år. Men det betyder ikke, at tosprogede børn pr. definition har sproglige problemer.
- Tosprogethed er ikke en indikator for sproglige problemer.

BERGSTEDSLEJL **Sprogakademiet** - praksis der gør en forskel

---

SPROG LEVNING

Konklusion

- I de gennemgåede undersøgelser blev der fundet sammenhænge mellem risikofaktoren og sprogproblemer.
- Men sammenhængen anses ikke for stor nok til at den pågældende faktor kan anvendes til at identificere børn, der skal sprogvurderes.
- Ved at fokusere på en eller flere af ovennævnte risikofaktorer risikerer man at overse mange børn med sproglige problemer, og at børn uden sproglige problemer henvises til sprogvurdering.
- På grundlag af nuværende viden er den overordnede anbefaling, at den mest effektive måde at finde børn med sproglige problemer/forsinkelser er, at sprogvurdere alle børn.
- Alternativt generelt at have opmærksomhed på alle børn, at inddrage forældrene i overvejelserne og at sprogvurdere alle børn, hvor det pædagogiske personale har den mindste mistanke om mulige sproglige forsinkelser eller er i tvivl.

BERGSTEDSLEJL **Sprogakademiet** - praksis der gør en forskel

---

SPROG LEVNING

Konklusion

- I de gennemgåede undersøgelser blev der fundet sammenhænge mellem risikofaktoren og sprogproblemer.
- Men sammenhængen anses ikke for stor nok til at den pågældende faktor kan anvendes til at identificere børn, der skal sprogvurderes.
- Ved at fokusere på en eller flere af ovennævnte risikofaktorer risikerer man at overse mange børn med sproglige problemer, og at børn uden sproglige problemer henvises til sprogvurdering.
- På grundlag af nuværende viden er den overordnede anbefaling, at den mest effektive måde at finde børn med sproglige problemer/forsinkelser er, at sprogvurdere alle børn.
- Alternativt generelt at have opmærksomhed på alle børn, at inddrage forældrene i overvejelserne og at sprogvurdere alle børn, hvor det pædagogiske personale har den mindste mistanke om mulige sproglige forsinkelser eller er i tvivl.

BERGSTEDSLEJL **Sprogakademiet** - praksis der gør en forskel

---

SPROG LEVNING

Milepæle som redskab?

- Median: Mål for middeltendensen i indhentede data fra en konkret undersøgelse.
- Hvad ved vi om danske børns tilegnelse af sprog?

BERGSTEDTILLEN **Sprogpakken - praksis der gør en forskel**

SPROG LEVNING

Milepæle: Ordforråd

Alder	Milepæl	Eksempler
2 år	Ca. 250 aktive ord Ord, der betegner nære ting	'vov', 'av', 'hej', 'nej', 'far' 'sko', 'bil', 'hej', 'bold' og 'ble'.
3 år	Ca. 600 aktive ord Ord, der betegner noget, de kender fra deres egen erfaringsverden	'agurk', 'legeplads', 'butik', 'dansen', 'åbne', 'lytte', 'venlig', 'inde', 'ude'
4 år	Ca. 1500 aktive ord Ord er stadig knyttet til den umiddelbare erfaringsverden, men der er flere overbegreber, flere abstrakte ord og ord for farver.	'skab', 'penge', 'vindue', 'ryste', 'bære', 'beskidt', 'blå', 'efter', 'i morgen'
5 år	Ca. 2000 aktive ord, mere abstrakte ord, flere følelsesnuancer og mere abstrakt forståelse af betydning, kan fx beskrive modsætninger som stor-lille.	'advare', 'forbyde', 'prale', 'genkende', 'dobbelt', 'alvorlig', 'sørgelig', 'rasende', 'bagende'
6 år	Ca. 2600 ord (20.000-24.000 passive ord) Forståelse for dobbeltbetydning og har en metasproglig bevidsthed, som betyder at de kan forstå: Ironi: 'Hvor er du sød!' Metafor: 'Du er stærk som en løve' Homonymer: kost/kost hver/værd/vej, bakke	'acceptere', 'forandre', 'længes', 'koncentrere', 'overtale', 'intet', 'skuffet', 'almindelig', 'trist', 'beundre', 'spekulere', 'sammenstød', 'modsat'

BERGSTEDTILLEN **Sprogpakken - praksis der gør en forskel**

SPROG LEVNING

Milepæle: Grammatik og syntaks

Alder	Træk	Eksempler
2 år	Laver ufuldstændige sætninger med to og tre ord og kan bruge nogle bøjningsendelse (fx bøjne i flertal)	'mig gynges' 'skal gynges legeplads'
3 år	Taler i hele sætninger og kan mange grammatiske regler (bl.a. bøjne i datid, anvende forholdsord, anvende ledsætninger)	'Jeg/mig skal gynges' 'Jeg skal gynges på legepladsen'
4 år	Forbinder flere sætninger og fortæller små historier om egne oplevelser og erfaringer	'Jeg skal gynges på legepladsen i eftermiddag. Det bliver sjovt. Jeg glæder mig.'
5 år	Laver længere sætninger med flere led eller dele.	'Jeg skal gynges på legepladsen i eftermiddag sammen med min bedste ven, som hedder Lasse.'
6 år	Kan håndtere flere kommunikative nuancer og udtrykker større forståelsesmæssig kompleksitet.	'Lasse, vil du med på legepladsen og lave en konkurrence med, hvem der kan gynges højest?'

BERGSTEDTILLEN **Sprogpakken - praksis der gør en forskel**

SPROG NYVANG Milepæle: Narrativer (historiefortælling)

Alder	Træk	Eksempler
2 år	Enkelte navneord	Fx en dreng eller ballon eller en dreng og en ballon
3 år	Korte sætninger (navneord + udsagnsord)	Fx drengen går med en ballon Fx han flyver med ballon
4 år	Sætninger, der starter med eller indeholder (og) så/nu	Fx drengen holder ballonen i hånden, og så går han en tur
5 år	Sætning, der indeholder som/der	Fx der er en dreng, der går en tur med en ballon
6 år	Sætning, der starter med eller indeholder fordi	Fx drengen går en tur med sin nye ballon, fordi han er glad for den

BERGHEJSTEDLIS **Sprogakademiet** - praksis der gør en forskel

---

SPROG NYVANG Milepæle: Kommunikative kompetencer

Alder	Træk	Eksempler
2 år	Barnet kan bidrage til en samtale	Barnet siger noget på eget initiativ for at indlede en samtale
3 år	Barnet kan koncentrere sig og følge din beskrivelse.	Barnet kan koncentrere sig om introduktionen af et nyt menu
4 år	Barnet kan selv opsøge nye informationer	Barnet spørger om betydningen af nye ord, som hun/han ikke kender.
5 år	Barnet kan turtagninger	Barnet markerer, når det gerne vil sige noget, og tler stille mens det er andres tur.
6 år	Barnet kan diskutere	Barnet deltager aktivt i diskussionen.

BERGHEJSTEDLIS **Sprogakademiet** - praksis der gør en forskel

---

SPROG NYVANG Milepæle: Læse og skriveforudsætninger – at skelne sproglyde

Alder	Træk	Eksempler
2 år	---	---
3 år	Skelne enkeltlyde	Fx Mmmmmmm mund Fx /B/, /D/, /G/, /E/ (kan lyde ens, for børn der ikke kan lydskele).
4 år	Rime	Fx Nat – kat
5 år	opdele og sammensætte ord og stavelser	Fx Brand – bil Ma-ri-e-hø-ne (klap stavelser)
6 år	Opdele og sammensætte enkeltlyde	Fx /B/+/I/+/L/ = bil /Å/+/S/+/T/ = ost (samme bogstav kan have flere lyde efter placering i sætning).

BERGHEJSTEDLIS **Sprogakademiet** - praksis der gør en forskel

---

SPROG PRAKTISK

Kognitive færdigheder

- Opmærksomhed
- Koncentration
- Perception
- Hukommelse

BERGSTADLIDEN **Sprogpraksis** - praksis der gør en forskel

SPROG PRAKTISK

Drøftelse

- Har I erfaring med at inddrage viden om sproglige milepæle i overvejelser over, om et barn skal sprogvurderes?
- Er det alvorligt, hvis et barn ikke har nået en sproglig milepæl?

BERGSTADLIDEN **Sprogpraksis** - praksis der gør en forskel
